

Fellinger Károly: Bumeráng Dolán György festményeivel

Fellinger Károly a felvidéki (és egyetemese) magyar költészet egyik legtermékenyebb és legismertebb alkotója. Játshatnánk e kötet címével is: hiszen a bumeráng olyan hajítófa, ami – ha jól működik – mindig visszatér... Költő számára nem akármilyen jelkép lehet! Ráadásul ősi eszköz, sokak szerint 40 ezer év óta.

S ha minden igaz, ez már költőnk 60. kötete, éppen nem sokkal 60. születésnapja előtt. Micsoda egybeesés! Állandó jelenléte a magyar kultúrában valóban lenyűgöző. Az is különös, hogy Dolán György színes képei (és grafikái) a kötet igencsak fontos részei. Több ez holmi illusztrációk soránál: azt is mondhatjuk, hogy egy kiállítás képei, melyek között ott a líra, s a két testvérmúzsza jól megfér egymás mellett. Kiegészítik és erősítik egymást. (A hátlapon olvasható szöveg tanúsága szerint Dolán egyébként azon művészek közé tartozik, akiknek művészetét multimediálisnak nevezik.)

A Fellinger-hang sokszínűsége azonnal észrevehető, ha az ember először csak ismerkedik műveinek világával. Aztán ahogy elmerülünk benne, egyre inkább láthatjuk ezt a sokszínűséget. Például azt, hogy nagy kedvvel mesél, önéletrajzi elemekben gazdagon, epikus jelleggel szabadon. Feltolulnak a gyerekkori élmények, emlékek, s ez a visszapillantás egyfajta részösszegzést eredményez. Szellemi leltárt készít, közben kitér olvasmányélményeire éppúgy, mint a hétköznapi elemekre. Stílusa ezekben a részletekben puritán, költői eszközökben viszonylag szegény. Persze ez nem jelenti azt, hogy hiányzik a lírai magaslat, hiszen pl. az *Örök tél* érzékletesen mutatja föl az apasorsot. Hasonlóképpen az élettől búcsúzó ember leépülését. Ez utóbbi a még életben levő anyát középpontba állító versekre is igaz. Megrázó módon írja le a szellemi leépülés stációit, a sokszor méltatlan helyzetbe kerülő ember léthelyzetét. (*Túlírt töredék*)

Egyfajta lírai napló is ez a kötet, és gyakran észleljük a mindent elmondani akaró szerző szándékát. Tárgyszerűség jellemzi, érzelmi kitörések nélkül, de éppen így lesz a bemutatott világ hiteles és drámai. Egy jellemző részlet a *Megáll az időből*: „...Közben beteg anyám / a szemeteskosárba dobja, / gyűjtögeti / a pillanatok. / Amikor a kosár megtelik, / láthatatlanná válik, / csak azt látni / amit anyám

/ mellédobott.” És vannak olyan váltások, amelyek egyre inkább fölülemelkednek a mindennapokon, s már-már szürreálisan jelenítik meg a gondolatot. Ilyen mű a *Borbála-ág*, amelyben megjelenik József Attila anyjának képe is, s ahol az ág kap többletjelentést egészen addig, hogy elérkezünk a szenteste misztériumához. Másutt az egyéni sorsábrázolás tágul ki egészen addig, hogy viláértelmezés lesz belőle. „...a remény mentsvára / számomra, az egyetlen biztonságos / atombunker, amin egyedül csakis / a teremtő Istennel osztozkodom.” (*Haladék*) A mentsvár pedig nem más, mint az anya.

Fontos része ennek a versfolyamnak, hogy az önvizsgálat elemeit is tartalmazza. Itt már kevésbé van jelen az epikus jelleg, a szövegekre jellemző a fegyelem és a tudatosság. Összetett a lírai világ, maradandó elemekkel, a személyes sors hitelességével. Megjelenik az utóélettel kapcsolatos kétkedés, a szkepszis. „...nem bízom abban, / hogy a lányomnak s az unokáimnak / eszükbe jut-e a sírás...” (*Hideg fény*) Marad inkább a Teremtőbe vetett hit és a remény. A hit egyébként is egész habitusának fontos összetartó ereje.

És újra itt van a régi alteregó, János, aki gyakran tűnik föl egy-egy versben. Persze nem mindig azonos ő a szerzővel, de vannak bőven árulkodó pillanatok. Itt is, másutt is megjelennek a mikrovilág alakjainak történetmorzsái, a kétkezi munkát végzők életének momentumai. A felvidéki élet összetevői. Nemes egyszerűséggel, idillisztikus színek nélkül. Munkával, betegséggel, elöregedéssel. A mozaikokból összeálló kép ez, szociografikus elemekkel. Néhol a morbiditás is a jellemzők közé tartozik, pl. a *Menetrend*-ben, ahol az állatok temetéséről esik szó. „...Mivel már fagyos a föld, a melegebb // fóliasátorba ásom őket, fél- / csipős paprika lesz a fej- / fa...” A keserűség, a groteszk, a hétköznapi lírája. Ilyen dolgok is az olvasó eszébe juthatnak. Fityiszt mutat a fennköltségnek, az ünneppé magasodó elemeknek. Ír alkalmi verseket, ám azok túlmutatnak az alkalmon. „A fukar megmaradás reménye”-féle szövegrész erre utal a *25 éves középiskolai találkozóra* soraiban. Ezzel függ talán össze az is, hogy megszólaltatja a magány érzését is a „vérző málnabokor” képében. (*Ha egyedül*)

Ami a formát illeti: kötődik a klasszicitáshoz is a szabadversek mellett, főként négysorosaiban, vagy éppen a tizenkét soros, egyébként rímtelen műveiben. Vannak meglepő hasonlatai, metaforái, eredeti nyelvi leleményei. „Verdeső halacska a vágyam” (*Ostor*) „...Tányéron hagyott maradék az ember...” (*Május 27.*) „...Házórzó eb a szabadságunk...” (*Nem*) Az is a sajátosságok közé tartozik, hogy az életképekre épült bölcsességek és tapasztalatok se maradnak el. A mikrojelenetek rajzaiban is tudja érzékeltetni a pusztuló világ rémisztő jeleit. Ezek szemben állnak a családi líra némi vigaszt nyújtó mozzanataival. Akkor is, ha itt meg a lét kegyetlenségeit sem hagyhatjuk figyelmen kívül, akkor sem, ha az egyes ember demenciájáról olvasunk. Közvetve is föltehető a kérdés: ez az állapot tán a világ egészére nem vonatkoztatható?

Az egyes ember és a költő számára egyaránt jelenthet megoldást, vagy legalább annak esélyét, a szakralitás. *Bizalmasan* címmel van itt egy lírai példabeszéd ennek igazolására. Benne a kenyér szép szimbólumával, a kereszt misztikumával, a megváltás reménységével. Ez is a kötet egyik fő erényének, a sokszínűségnek, valamint a költő szó hitelességének bizonyítéka.

(Fellinger Károly: *Bumeráng*, AB ART Kiadó, 2023)

Ösz Ilona: „Jöttem, láttam, győztem”